

Vasikate söötmine

Rivo Pent, söötmisnõustaja

Augusti kuukirjas rääkisime vasikate jootmisest esimestel elupäevadel. Septembris jätkame vasikate söötmisega. Siiski jootmise teema jätkuks veel: **kas joota vasikaid kaks või kolm korda päevas?**

Uuringuid ja katseid selles osas on tehtud mitmeid, kuid tulemused on liikunud samas suunas. USAs teostati 70 vasikaga katse, kus pooled vasikad said täispiimaasendajat 2x päevas ja pooled 3x päevas (päevane kogus oli sama). Tulemused olid järgmised: kolmekordse jootmise grupi loomad söid rohkem starterit, võtsid kaalus paremini juurde, nende söödaväärindus oli efektiivsem ja suremus väiksem. Lisaks jõudis sealt grupist **rohkem loomi põhikarja, nad poegisid varem ja andsid rohkem piima** (Sokett *et al* 2011). Seega tasub lisatööjõukulu vasikate jootmisel ära siis, kui loomad lüpsma tulevad.

Seedesüsteemi eripärad

Selleks, et vasikast kasvaks hea tootlusega ja terve lehm tuleb vasikate pidamisele ja söötmisele pöörata erilist tähelepanu. Kuna vasikate seedesüsteem alles areneb on tähtis anda söödaga õige arengusuund ja -kiirus. Sedasi saame stimuleerida vasika mao arenemist. Vasikal on sündides juba olemas neljaosaline magu, kuid ainult libedik on aktiivne ja esimestel elupäevadel funktsioneerib magu nagu lihtmagu. Vats ei ole veel välja arenenud.

Vasikate veetarve

Väga oluline on tagada pidev puhta joogivee olemasolu. Nii täispiima kui piimaasendaja söötmisel peab vasikas saama lisaks vett. Vasikas vajab esimesel nädalal umbes 2 liitrit vett päevas. Võõrutamise ajaks vajab ta vett ca 6 liitrit. Vahetult peale piima jootmist ei tohiks vasikale vett siiski anda, sest see võib põhjustada seedehäireid. Tähele tuleb panna ka joodetava vee temperatuuri – see ei tohiks olla alla 10°C. Lisaks on vasikal vaja ringi liikuda ja mängida. Tähtis on värske allapanuga hästi ventileeritud ruum.

Koresööt ja startersööt

Vasikad hakkavad heina ja startersööta sööma teise elunädala lõpul. Mida kiiremini me suudame vasikad harjutada sööma koresööta, seda kiiremini arenevad seedeorganid ja seda rohkem suudavad nad omastada toitaineid. Samuti kohanevad seedeorganid üha suuremate söödakogustega. Siit ka põhjus, miks hästi söövate vasikate areng on kiirem ja neist saavad paremad lüpsilehmad.

Kuna vasikate magu on veel arengujärgus, tuleb neile sööta väga kvaliteetset peenekõrrelist heina. Heina hoitakse sõimes pidevalt ja vasikas sööb seda isu järgi. 3-kuune vasikas suudab ära süüa 1-1,2 kg heina päevas, 6-kuune vasikas aga juba kuni 3 kg päevas. **Riknenud ja hallitanud hein ei ole vasika sööt!** See toob kaasa seede probleemid ja võib lõppeda vasika surmaga.

Teine tähtis komponent on startersööt. Siinkohal julgen soovitada **granuleeritud startersööta**. Granuleeritud startersööt on läbinud kuumtöötlust ja on oma struktuurilt väga homogeenne ehk üks graanul sisaldab kõiki retseptis olevaid tooraineid ühtlaselt. Kuumtöötlus tagab sööda hügieeni. Vasikate harjutamist startersöödaga on mõistlik alustada väikestest kogustest ja veenduda, et vasikas selle koguse ära sööb. Kui vasikas suudab süüa 1,5 kg startersööta, võib lõpetada piimasöötade jootmise. Vasika startersööda toorproteiini sisaldus peaks olema 20-21% ja sisaldama kõiki vasika arenguks vajaminevaid vitamiine, mikro- ja makroelemente.

Rõhutan veelkord puhta vee olemasolu tähtsust - kui vasikad ei saa piisavalt vett, hakkavad nad ka vähem sööma. See omakorda viib juurdekasvu vähenemiseni. Vasikad, kes ei saa piisavalt vett, söövad esimese nelja nädala jooksul umbes 30% vähem startersööta. Juurdekasv väheneb kuni 40%.

Suurema juurdekasvu eelised

- Suurem juurdekasv enne võõrutamist tagab väiksema vasikate suremuse.
- Parem viljakus nii mullikana kui esimesel laktatsioonil.
- On täheldatud, et suurem juurdekasv suurendab piimakust esimesel laktatsioonil.
- Suurem juurdekasv võimaldab vähendada mullikate esmaspöegimise iga.

Silo söötmine

Hea kvaliteediga kuivsilu võib vasikatele söötma hakata kolmandast elukuust ja alates neljandast elukuust võib see olla juba vasikate ainukene koresööt. Kuna märg silo on happelisem, siis võiks selle söötmisega algust teha natukene hiljem - alates neljandast elukuust. Vasikate söötmine korraldatakse söötmisskeemide järgi, mis annavad vajaminevad söödakogused kuude ja päevade lõikes. Nii, nagu heina puhulgi on tähtis silo kvaliteet - **riknenud ja hallitanud kuivsilu ei ole vasika sööt!**

Foto: <http://www.hobbyfarms.com/all-hay-is-not-equal-choose-your-livestocks-carefully/>

Juurdekasvu jälgimine

Toimivast söötmisskeemist hea ülevaate saamiseks on otstarbekas **vasikaid regulaarselt kaaluda**. Vasikate juurdekasv jääb esimesel paaril kuul 500 g juurde ööpäevas. Mida vanemaks saab vasikas ja mida rohkem ta suudab süüa, seda suuremaks läheb ka ööpäevane juurdekasv. Neljakuune vasikas peaks juurde võtma 900 g ööpäevas. Kui juurdekasv on oluliselt madalam (alla 400 g ööpäevas), tasub üle vaadata söötmise korraldus – ega vasikas mingil põhjusel ilma söödata pole või ei saa ta sööta kätte. Samuti viitab madal juurdekasv haigestumisele. Korrapärane vasikate jälgimine aitab kiiresti avastada haigestunud loomad ja nad ravile suunata.

Vasikate ja noorloomade kasvatamisel võiks jälgida printsiipi, et **vasikat vanuses 3 kuni 10 kuud ei tasu üle sööta ja tiinet mullikat vanuses 14 kuni 23 kuud ei tohi alasööta**. Sellega tagame terve ja hea tootlusega järelkasvu oma karjale.

Jäta meelde

Taga vasikatele puhas joogivesi

Ära anna loomadele hallitanud heina/kuivsilu

Investeeri noorlooma kui tulevase tipplehma

Kaalu vasikaid söötmise hindamiseks

Foto: <http://www.weeklytimesnow.com.au/news/national/bobby-ban-beef-industry-pushes-for-end-to-weekold-dairy-calf-sales/news-story/221e187f7792033aee30106443d9ddf1>